

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на околната среда и водите

Регионална инспекция по околната среда и водите – Пазарджик

ДОКЛАД

относно: Планирана годишна комплексна проверка на условията в издадено комплексно разрешително КР № 117/2006г на „ПАНАГЮРСКА МЕДНА КОМПАНИЯ“ АД, гр. София

В периода от 27.11. до 28.11.2023 г. екип от експерти на РИОСВ-Пазарджик и представител на Басейнова Дирекция „Източно Беломорски район“, гр. Пловдив (БДИБР) извършиха планова проверка на „ПАНАГЮРСКА МЕДНА КОМПАНИЯ“ АД, гр. София по изпълнение на условия от КР 117/2006г. От проверката е съставен КП № 01 – 14/28.11.2023 г.

Цел на проверката: извършване на планов текущ контрол съгласно график за провеждане на контролната дейност по изпълнение на условия от комплексно разрешително КР №117/2006г., изменено с Решение № № 117-Н0-ИЗ-А0-ТГ1/2017г. и Заповед на Директора РД-08-127/23.11.2023г.

Обхват на проверката: Изпълнение на условия в комплексно разрешително (КР) № 117/2006г. изменено с Решение № 117-Н0-ИЗ-А0-ТГ1/2017г. за следните инсталации:

Инсталация, попадаща в обхвата на Приложение № 4 от ЗООС:

Инсталация за производство на катодна мед и цинков сулфат, включваща следните дейности:

1. Производство на катодна мед, включващо следните процеси:

- излужване на некондиционни руди от насипището, концентриране на мед чрез разтвор на сярна киселина, сорбция на продуктивни разтвори, екстракция на богати медни разтвори, реекстракция на богата органика и електролиза на меден разтвор.

2. Производство на цинков сулфат, включващо следните процеси:

- излужване на некондиционни руди от насипището, смилане на твърд отпадък и руди, пресяване на твърд отпадък и руди, разтваряне на цинк със сярна киселина, декантиране на цинк от продуктивни разтвори.

Инсталации, непопадащи в обхвата на Приложение № 4 на ЗООС:

1. Инсталация за производство на топлоенергия;
2. Насипище за окисни и некондиционни руди – рудник “Цар Асен”.

Извърши се проверка по документи и оглед на производствената площадка във връзка със условия: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 и 16 от КР.

Период на проверката – от 26.10.2022 г. до 28.11.2023 г.

Резултати и заключения:

По Условие 2. Инсталации, обхванати от това разрешително.

Инсталацията за производство на катодна мед се експлоатира целогодишно. В момента в работен режим са 6 бр. вани, всяка с обем приблизително 1.8 куб.м. В режим на експлоатация са и 3 буферни вани със същия обем.

Инсталацията за производство на цинков сулфат е изведена от експлоатация, спазвайки „План за временно прекратяване дейността на инсталацията за производство на цинков сулфат“ от 2007 г. съгласно условие 16.

Инсталация за производство на топлоенергия е демонтирана (констатирано с проверката за 2018 г.).

Операторът няма концесия за експлоатация на насипище за окисни и некондиционни руди – рудник “Цар Асен”, описано в условие 2 на КР, като инсталация, която не попада в обхвата на Приложение 4 на ЗООС.

Във връзка с експлоатацията на насипището е представен Договор за наем между „Панагюрска медна компания“ АД и „ПАНАГЮРСКИ МИНИ“ ЕАД, (в ликвидация) гр. София.

За производствена дейност, като суровина се използва единствено набогатен разтвор от езерото за „богати разтвори“. Не са използвани медсъдържащи отпадъци.

По Условие 3. Обхват.

За периода на проверката, операторът не е взимал решения за планирана промяна в работата на инсталацията.

Операторът е уведомил ИАОС за извършени промени в работата на инсталациите през предходен период - монтиран дизелов генератор с мощност 16 kW, монтирана е термopомпа с топлообменни, за подгряване на разтвора, който влиза в инсталацията за екстракция, демонтиран резервоар за съхранение на сярна киселина и монтиран нов с обем 10 куб. м. С писмо изх. № ППКР-4200 от 22.11.2022г. ИАОС уведомява операторът и РИОСВ-Пазарджик, за това, че за планираните промени не е необходимо провеждане на процедура за промяна на условията в КР

Няма промяна в границите на производствената площадка. За целите на настоящия протокол понятието „площадка“ означава територията, на която са разположени инсталациите по Условие 2 и представена на Приложение №1 „План на насипище и инсталация“ от заявлението, с местонахождение на инсталациите по Условие 2 – с. Цар Асен, обл. Пазарджик.

По Условие 4. Капацитет на инсталациите.

Експлоатира се единствено инсталацията за производство на катодна мед.

Производственият капацитет ($t/24h$ и t/y) на инсталацията не превишава заложените норми в **услове 4.1**. Представена е справка за количество произведена електролитна мед за периода от януари до октомври 2023г. изразена в $t/24h$. От справката се вижда, че не е превишен заложеният капацитет на инсталацията.

Инсталацията за производство на топлоенергия е демонтирана, а на нейно място се използва монтирана термopомпа с топлообменник.

Инсталацията за производство на цинков сулфат е изведена от експлоатация.

Към момента на проверката насипището за окисни и некондиционни руди – рудник Цар Асен и езерото за «богати разтвори» към него се експлоатират. Водите от езерото се използват за суровина, която се подава към инсталацията за производство на електролитна мед.

По условие № 5. Система за управление на околна среда.

Прилага се система за управление на околната среда, изискваща се с **Условие 5** на комплексното разрешително. Регламентирани са реда, отговорностите, пълномощията и документирането на дейностите по внедряването, функционирането и поддържането на системата за управление на околната среда и лицата отговорни за изпълнението на условията на комплексното. Проведено е обучение на персонала във връзка с прилагане изискванията на КР през 2023г. За проведеното обучение е представен поименен протокол за персонала преминал инструктаж.

Разработени са и се прилагат инструкции за:

- експлоатация и поддръжка. Водят се записи в дневници, от извършените проверки. Констатира се липса на постановени коригиращи действия при установено несъответствие при съхранение на спомагателен материал.
- мониторинг на техническите и емисионни показатели. Водят се записи в дневници от извършените проверки. При несъответствие се изготвя предписание за коригиращи действия.
- периодична оценка на съответствието на стойностите на техническите и емисионни показатели с условията на КР. Водят се записи от извършените оценки на съответствие. При несъответствие се изготвя предписание за коригиращи действия.

По Условие № 7. Уведомяване.

За периода на проверката не е имало аварийни или други замърсявания, което да е наложило уведомяване на компетентните органи по **условие 7.1 и 7.2.**

За периода на проверката, операторът не е уведомявал компетентните органи за взетите решения за планирана промяна в работата на инсталацията.

По условие № 8. Използване на ресурси:

Използване на вода:

Използването на води за производствени нужди става съгласно издадено Разрешително за водоползване № 31130094/02.07.2019г. по реда на Закона за водите. Представен е договор с експлоатиращото селищната водоснабдителна система "ВиК" дружество № 202000188/06.08.2012г.

Монтирано е водомерно устройство за отчитане на черпената вода от р. Луда Яна, което е пломбирано от компетентният орган.

Насипището за окисна руда се оросява с вода с ниско съдържание на мед /поддържа се оборотен цикъл на производствените води/. Набогатените води от насипището се събират в подножието му в езеро за богати разтвори. При необходимост за компенсиране на загубите и в по-сухите месеци, когато се налага допълнително количество вода, същата се набавя от р. Луда Яна съгласно издаденото Разрешително за водовземане. Декларирано е добито водно количество за 2022г. - 26 м³/г.

Извършва се измерване/изчисляване и документиране на изразходваните количества вода за производствени нужди съгласно разработена работна инструкция. Резултатите се записват в дневник. Операторът прилага инструкция за оценка на съответствието на изразходваните количества вода за производствени нужди при работа на инсталацията с условията на разрешителното. За 2022г. няма превишение на количеството изразходвана вода за производствени нужди, посочено в **Таблица 8.1.3.**

Използване на енергия:

Ежемесечно се отчита консумираната електроенергия. Представен е дневник, в които са документираните измерените месечни количества електроенергия, месечната консумация на електроенергия за производството на единица продукт и оценка на съответствието за 2022 г., и годишната консумация на електроенергия. Консумираните количества не превишават стойностите, посочени в **Таблица 8.2.1.**

На площадката не се използва топлоенергия, топлопреносната мрежа е демонтирана.

Използване на суровини, спомагателни материали и горива

Извършва се оценка на съответствието на консумираните количества суровини и спомагателни материали в инсталацията за производство на електролитна мед. Консумираните количества не превишават стойностите, посочени в **Таблицы 8.3.1.1. и 8.3.1.2.**

Химичните вещества и смеси, които са налични в опаковки се съхраняват съгласно условията за съхранение, посочени в ИЛБ.

За съхранението на сярната киселина на площадката са налични 1 резервоар с вместимост 80 м³ и 1 резервоар с вместимост 10 м³. Към момента на проверката са налични и се съхраняват около 10 т. сярна киселина. Резервоарите са обваловани, но обваловката е нарушена.

При проверката на място се установи, че съхранението на сярната киселина, която е налична в стационарните резервоари не отговаря на условията за съхранение, посочени в ИЛБ, защото обваловката на резервоарите е нарушена. Бетонната настилка под големия резервоар (резервоара с обем 80 м³) се е напукала и е пропаднала надолу. Напречната стена на северозападната страна на обваловката е спукана и разполовена.

Поради тези причини обваловката не изпълнява функциите, за които е предназначена. Не може да задържа евентуални разливи и да предпазва почвите и водите от замърсяване.

Съхранението на сярната киселина не отговаря на условията, посочени в раздел 7.2. на информационния лист за безопасност на сярната киселина. Няма осигурено

ограничение, за да се избегне замърсяване на околната среда. Няма осигурена противокиселинна защита на пода.

Не са осигурени предпазните мерки за опазване на околната среда при аварийно изпускане, посочени в раздел 6.2 на информационния лист за безопасност на сярната киселина. Не са осигурени мерки, с които да не се допусне оттичане/контакт на разлетия материал с почвата и водите.

Неправилното съхранение на сярната киселина представлява неизпълнение на следните условия от КР:

Условие 8.3.4.1.1. Съхранението на опасните химични вещества и препарати, класифицирани като такива в 33ВВХВП да отговаря на условията за съхранение, посочени в информационните листове за безопасност. - *Съхранението на сярната киселина не отговаря на условията, посочени в раздел 7.2. на информационния лист за безопасност на сярната киселина. Няма осигурено ограничение, за да се избегне замърсяване на околната среда. Няма осигурена противокиселинна защита на пода. Не са осигурени предпазните мерки за опазване на околната среда при аварийно изпускане, посочени в раздел 6.2 на информационния лист за безопасност на сярната киселина, а именно не са осигурени мерки, с които да не се допусне оттичане/контакт на разлетия материал с почвата и водите.*

Условие 8.3.4.4. Притежателят на настоящото разрешително да прилага писмена инструкция за поддръжка на резервоарите и обваловките, описани в Условие 8.3.4.2 и Условие 8.3.4.3. Инструкцията задължително да съдържа:

- проверка на целостта и здравината на резервоарите и обваловките;
- действия за откриване и отстраняване на течове от резервоарите и техните обваловки;
- установяване на причините за регистрираните нарушения;
- предприемане на коригиращи действия.

Представена е инструкция по условие 8.3.4.4. Представен е дневник, в който са отразени резултати от ежесмесечните проверки на резервоарите и обваловките, и извършените дейности по тяхната поддръжка и ремонт.

В дневника, на 29.04.2022г., е отразено нарушението на целостта на обваловката на резервоарите за сярна киселина, но до датата на проверката не са предприети коригиращи действия.

Условие 8.3.4.9. Притежателят на настоящото разрешително да прилага инструкция за поддръжка и периодична проверка на съответствието на съоръженията и площадките за съхранение на суровини, спомагателни материали, горива и продукти към инсталациите по Условие 2 с експлоатационните изисквания и условията на разрешителното, установяване на причините за несъответствие и предприемане на коригиращи действия - *Представена е инструкция по условието и дневник, в който са отразени резултатите от периодични проверки по инструкцията. Записано е установеното нарушение на целостта на обваловката на резервоарите за сярна киселина, но до датата на проверката не са предприети коригиращи действия.*

Екстрагентите, разредителите, смазочните и вискозните масла се съхраняват на площадките по **условие 8.3.4.7.** На площадката не се съхранява цинков прах.

Извършва се документиране на проверките и поддръжката на оборудването, резервоарите за сярна киселина и обвалованите площи, съоръженията и площадките за съхранение на суровини и спомагателни материали. Няма разливи и/или течове, които да доведат до замърсяване на почви и подземни води.

По условие № 9. Емисии в атмосферата:

С условията на КР се разрешава експлоатацията на два точкови източника на отпадъчни газове: изходящ комин от воден скрубър и комин за изходящи газове от парогенератора. Последният е демонтиран и не е наличен на площадката. Автоклавният цех не се експлоатира. Не се експлоатира и пречиствателно съоръжение - скрубър и изпускащо

устройство комин К2 към автоклавен цех. Поради това, не се извършва мониторинг на работата на пречиствателното съоръжение. В тази връзка Условия от 9.1.1 до 9.2.2, както и 9.6.1, 9.6.2, 9.6.3 и 9.6.5.5 са неприложими

Във връзка с оценка на наличието на източници на неорганизираните емисии на площадката е разработена РИ и е наличен дневник със записи за извършвана периодична оценка наличието на източници за неорганизираните емисии. Извършено е документирание на резултатите от изпълнението на мерките за предотвратяване/намаляване на неорганизираните емисии и интензивно миришещи вещества, генерирани от дейностите на площадката. За периода на проверката заложените мерки се спазват. С цел предотвратяване на неорганизираните емисии на пари от работещите вани за производство на електролитна мед, същите са покрити с плътни капаци, които не позволяват освобождаването на емисии от повърхността на разтвора.

По условие № 10. Емисии в отпадъчните води.

Направен е оглед на място, на езерото за „богати разтвори“, канавката в петата на окисния отвал и по производствената площадка. Не се констатира заустване на отпадъчни води в р. Луда Яна. Охранителната канавка е почистена, няма разливи на дренажни води. Операторът е предприел и спазва следните мерки за недопускане изтичане на води от езерото:

1. От бетонното съоръжение на преливника на водоема за богати разтвори няма дренiranje на води.
2. Монтирана е високонапорна помпа Gundfos 45 kW, h 205 за изпомпване на водите от ВБР към окисен отвал, като е изграден тръбопровод PVC ф 65 за отвеждане на дисбалансните води до открития котлован на рудник „Цар Асен“.
3. Канавката в петата на окисния отвал се поддържа и осигурява добра проводимост.
4. Операторът наблюдава нивото на езерото за богати разтвори чрез поставена лата за измерване нивото на водите. Води се ежедневен дневник за ниво в метри, копие от който се изпраща ежесечно в РИОСВ-Пазарджик. Към момента на проверката нивото на водите в езерото е до 140 см.

Поддържа се оборотен цикъл за производствените отпадъчни води, който включва и окисен отвал с водоем богати разтвори.

Битово-фекалните отпадъчни води формирани от административно-битовата сграда се отвеждат в двукамерна септична яма. Септичната яма е в добро техническо състояние. По информация в дневника за поддръжка и почистване на септичната яма, същата е запълнена на 1/5 от обема.

Операторът прилага инструкция за периодична проверка и почистване на септичната яма, както и за проверка на състоянието на канализационната мрежа. За периода на проверката не се е налагало почистване на ямата.

Представен е договор за извозване и на отпадъчни води с лицензирана фирма. При почистване отпадъчните води се транспортират до ПСОВ – гр. Пазарджик. Представен е и договор с ВиК ЕООД гр. Пазарджик за пречистване на отпадъчни води в ГПСОВ Пазарджик.

По условие № 11. Управление на отпадъците.

При огледа на площадката се установи:

1. На площадката не са констатирани образувани отпадъци, които не са класифицирани и не са включени в обхвата на КР.
2. Операторът събира, образуванията на площадката отпадъци посочени в Условие 11.1. спазвайки изискванията нормативните изисквания – налични са табели с надписи за предназначението на площадките и в специализирани съдове за съхранение.
3. Отпадъците се събират разделно по схемата представена в заявлението.
4. Всички площадки за съхраняване на отпадъци са с непропускливо покритие и са снабдени с табели с код на отпадъка
5. Не е констатирано смесване на неопасни с опасни, на оползотворими и неоползотворими отпадъци на определени места по площадката.

6. В момента на проверката на площадката са налични:

- отпадъци образувани от дейността на дружеството през предходни периоди - утайки от почистване на езерото за продуктивни разтвори и буферни утайници.
- прах от отпадъчни газове, съдържащ опасни вещества, шлака от пещи, отпадъци от цветни метали – приети на площадката от предходни периоди.

От проверката по документи се установи:

1. Събиране и приемане на отпадъците

- за проверявания период няма образувани отпадъци.
- за периода на проверката на площадката не са приемани отпадъци.

3. Транспортиране на отпадъците.

- за периода на проверката не са предавани отпадъци за транспортиране извън територията на площадката.
- транспортиране на опасни отпадъци в рамките на площадката се извършва с мотокар.

4. Оползотворяване, преработване и рециклиране на отпадъци.

- Не са предавани за оползотворяване отпадъците по **Условие 11.5.1.**
- Съгласно записа в отчетната книга по Приложение № 4, за периода на проверката не е извършвана дейност по оползотворяване на отпадъци, обозначена с код R4.
- Не е извършвана дейност по оползотворяване на строителни отпадъци - бетон.
- На площадката се съхраняват: прах от отпадъчни газове, съдържащ опасни вещества и шлака от пещи – приети на площадката от предходни периоди.
- На площадката се извършва дейност по оползотворяване с код R13-съхраняване на отпадъци от цветни метали, получени от други юридически лица в периода 29.07 – 01.08.2022г. Отпадъците от цветни метали, представляващи синьо-зелено вещество в твърдо насипно състояние се съхраняват в 38 бр. контейнери. (За приемането на отпадъка на оператора е съставен АУАН за неизпълнение на условие 11.2.8 от КР).

Съхраняването на отпадък от цветни метали не е разрешено с условията на разрешителното и представлява неизпълнение на **условие 11.5.4.** На притежателя на настоящото разрешително се разрешава да извършва операция по оползотворяване, обозначена с код R13 (съхраняване на отпадъци до извършване на операция по оползотворяване, обозначена с код R 4) на площадка с Позиция 1 "Приемен склад медни отпадъци", обозначен на Фиг. № 6 от Заявлението, на следните отпадъци с код и наименование:

- Прах от отпадъчни газове, съдържащ опасни вещества – на обособена част от "Приемен склад медни отпадъци";
- Утайки и филтърнен кек, съдържащи опасни вещества – на обособена част от "Приемен склад медни отпадъци";
- Шлака от пещи – на обособена част от "Приемен склад медни отпадъци";
- Прах и частици от цветни метали – на обособена част от "Приемен склад медни отпадъци"

5. Обезвреждане на отпадъците

- За проверявания период не са предавани отпадъци за обезвреждане извън територията на площадката.

6. Документиране и докладване

- Въведени са и се водят редовно отчетни книги по отпадъците по Приложение № 1 и Приложение № 4 в НИСО по реда на Наредба № 1/2014г.- Налични са и се прилагат всички изискващи се работни инструкции с **условие 11.**

По Условие № 12. Шум.

През 2022г. операторът е извършил собствени периодични измервания на шум, излъчван в околната среда. В РИОСВ – Пазарджик са входирани протоколи за изпитване на шум в околната среда за дневно и вечерно ниво на шум (Протокол за изпитване № 0482/ 06.10.2022г. за дневно ниво и протокол за изпитване № 0483/ 06.10.2022г. за вечерно ниво). Изпитването е извършено от акредитирана лаборатория. От извършените собствени

периодични измервания не се констатира превишаване на шумово натоварване в околната среда над граничните стойности на еквивалентно ниво на шума.

По Условие № 13. Опазване на почвата и подземните води от замърсяване.

ПОЧВИ:

Осигурено е съхраняването на достатъчно количество подходящи сорбиращи материали за почистване в случай на разливи на определени места по производствената площадка (пясък и хидратна вар в цехове сорбция и екстракция, и до варелите с киселина на площадката.) Не е установено наличие на течности в резервоари, варели, технологично/пречиствателно оборудване или тръбопроводи. За периода на проверката не е имало течове от тръбопроводи и оборудване, разположено на открито.

За 2023г. операторът е провел мониторинг за състоянието на почвите на територията на площадката съгласно показателите, посочен и в Таблица 13.10.3. - протокол №: 17187/19.10.2023г. Представена е оценка на съответствието, която не показва превишение съгласно базовото състояние в Т-1, Т-2. Операторът не може да посочи контретни причини за несъответствието, предполага се, че превишението е в резултат на цялостното фоново замърсяването на района.

Подземни води:

Собственият мониторинг на подземните води се провежда с честота и по показателите, посочени в Таблица 13.9.1 на комплексното разрешително:

За периода на проверката са представени протоколи за мониторинг на подземни води в точки – сондаж С-1, сондаж С-2 и сондаж С-3:

За четвърто тримесечие на 2022г., протоколи №№:

- 12478/08.12.2022г.
- 12479/08.12.2022г.
- 12480/08.12.2022г.

За първо тримесечие на 2023г. протоколи №№:

- 13676 /28.03.2023г.
- 13677/28.03.2023г.
- 13678/28.03.2023г.

За второ тримесечие на 2022г протоколи №№:

- 15320 /05.07.2023г.
- 15319 /05.07.2023г.
- 15318 /05.07.2023г.

За трето тримесечие на 2023г. протоколи №№:

- 16569/19.09.2023г.
- 16570/19.09.2023г.
- 16571/19.09.2023г.

За 4-то четримесечие е извършено пробонабиране, предстои издаването на протоколи.

Представена е оценка на съответствието съгласно условие 13.9.2.1, която показва превишение на концентрациите на вредни вещества в подземните води по показатели: рН, сулфати, мед и цинк в Таблица 13.9.2. Операторът не може да посочи контретни причини за несъответствието, предполага се, че превишението е в резултат на цялостното фоново замърсяването на района, като в случая коригиращи действия са неприложими.

По Условие № 14. Предотвратяване и действия при аварии.

Операторът е представил актуализиран доклад от документирана класификация по чл. 103, ал. 1 на ЗООС от 2021 г. Съгласно направените заключения площадката не се класифицира с нисък или висок рисков потенциал. За периода на проверката не са възниквали аварийни ситуации.

По Условие № 15. Преходни и аномални режими на работа и Условие № 16. Прекратяване на работата на инсталациите или на части от тях.

За периода на проверката не е имало преходни режими на работа (пускане, спиране,

внезапни спирания и други). Операторът не е вземал решение за прекратяване на дейността на инсталациите, посочени в Условие 2 на комплексното разрешително или на части от тях.

На основание член 155 от ЗООС на оператора „ПАНАГЮРСКА МЕДНА КОМПАНИЯ“ АД, гр. София са дадени две предписания за привеждане в съответствие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Дружеството прилага система за управление на околната среда, изискваща се с Условие 5 на комплексното разрешително.

Консумацията на суровини, спомагателни материали и горива е в рамките на заложените с условията на КР ограничения.

Площадките и съдовете за съхранение на отпадъци, отговарят на изискванията на законодателството. Документирането на дейностите по управление на отпадъците се извършва съгласно нормативната уредба.

Констатирано е неизпълнение на условия свързани със съхранение на спомагателен материал използван за производствената дейност и свързаната с това документация, както и съхраняване на отпадък, неразрешен с условията на разрешителното.

Операторът провежда собственият мониторинг за почви, подземни води и шумово натоварване с честота съгласно изискванията в КР.

За констатираните несъответствия на „ПАНАГЮРСКА МЕДНА КОМПАНИЯ“ АД, гр. София са дадени две предписания с конкретни срокове за изпълнение, за което ще бъде извършена последваща проверка по документи и на място.

УТВЪРДИЛ:

КОСТАДИН ГЕШЕВ

Директор на РИОСВ-Пазарджик

